

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 593/2021-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 8Co/606/2016 z 24. mája 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/303/2019 zo 16. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Okrem toho sťažovateľka navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia a priznať náhradu trov konania. Podľa sťažovateľky sa do jej práv zasiahlo tým, že na jej prípad nebola aplikovaná relevantná norma. Predmet sporu bol podľa nej nesprávne posúdený ako nebytový priestor podľa zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 116/1990 Zb.“), a tým sa nedôvodne predpokladal pre platnosť zmluvy súhlas obce.

II.

Argumentácia sťažovateľky

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že už v dovolacom konaní poukazovala na porušenie namietaných referenčných noriem, keďže bola toho názoru, že odvolací súd svojím nezákonným a protiústavným postupom odňal sťažovateľke právo konať v civilnom sporovom konaní a zároveň sťažovateľke bol ústavne nekonformným spôsobom zo strany odvolacieho súdu odňatý zákonný

sudca, pretože o jej právnej veci rozhodoval nesprávne obsadený súd. Zároveň sťažovateľka vyčítala odvolaciemu súdu nesprávnu aplikáciu zákona č. 116/1990 Zb. v spojení so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“).

3. Sťažovateľka podala dovolanie proti rozsudku krajského súdu podľa § 420 písm. e) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Vadu v zmysle § 420 písm. e) CSP odôvodňovala tým, že vo veci rozhodoval nesprávne obsadený senát odvolacieho súdu, pretože v konaní pred odvolacím súdom bola vec pridelená senátu v zložení predsedníčky senátu [REDAKOVANÉ] a členov senátu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], no napriek tejto skutočnosti počas celého konania až do vydania rozhodnutia odvolacieho súdu konal tento súd v inom zložení, hoci nebol vykonaný taký procesný úkon, ktorý by v súlade s ústavnými princípmi a procesnými pravidlami podľa CSP dovoľoval konať odvolaciemu súdu v zložení senátu, v ktorom konal a rozhodol o merite veci samej. K § 420 písm. f) CSP a k namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces sťažovateľka uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné. Taktiež namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou pripomína, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

5. K výhrade sťažovateľky o porušení práva na zákonného sudcu ústavný súd uvádza, že zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov

jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený výber súdov a sudcov „ad hoc“(I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Na druhej strane však zmena v osobe zákonného sudcu po pridelení veci nie je vylúčená, no musí sa udiť jedine v súlade so zákonom ustanovenými podmienkami a pri dodržaní zákonom ustanoveného postupu. V posudzovanej veci je potrebné skúmať, či odvolacím súdom bola rešpektovaná zásada náhodného pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými na rok 2018 a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon.

6. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prerokúvanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

7. Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

8. Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch sa na účely tohto zákona rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

9. Prostredníctvom inštitútu rozvrhu práce na príslušný rok dochádza k stanoveniu jasných zásad, podľa ktorých má byť určený, ktorý konkrétny sudca má rozhodnúť konkrétny spor, a teda realizuje sa účel práva na zákonného sudcu. Pridelovaním spisov podľa rozvrhu práce sa zabezpečuje predvídateľnosť a transparentnosť obsadenia súdu vrátane zastupovania sudcov. Otázka zastúpenia sudcov v prípadoch vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci z dôvodu zaujatosti v prípadoch neprítomnosti sudcu z dôvodu práceneschopnosti, dovolenky, stáže, pracovnej cesty, materskej dovolenky a pod. sa musí riadiť taktiež vopred stanovenými pravidlami určenými rozvrhom práce.

10. Ústavný súd poukazuje na nutnosť zmiernenia rizika, že súdy, súdni funkcionári alebo sudcovia samotní budú čo i len podozrievaní z účelovej manipulácie so zložením rozhodujúceho telesa. To sa v prípade jasnej a vopred stanovenej schémy zastupovania sudcov eliminuje na minimum. Transparentnosť totiž umožňuje nielen kontrolu účastníkom konania, ale kontrolu verejnú. To v konečnom dôsledku posilňuje nezávislosť sudcov a dôveru v justíciu ako takú (III. ÚS 287/2020).

11. Z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že dôvodom zmeny zákonného sudcu (zastupovaniu) boli dve zásadné skutočnosti. Tou prvou bolo nepomerne dlhé trvanie súdneho konania (porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy), ktoré konštatoval aj ústavný súd v konaní sp. zn. II. ÚS 70/2016. Druhou podstatnou skutočnosťou bola práceneschopnosť predsedníčky senátu (práceneschopná v dobe od 22. februára 2018 do 31. mája 2018).

12. Ústavný súd konštatuje, že je ústavne v poriadku, ak sa zmena v osobe zákonného sudcu realizuje v záujme čím skoršieho právoplatného skončenia veci, čo platí ešte intenzívnejšie, ak sú v súvislosti s konkrétnym konaním konštatované priesťahy ústavným súdom. Ústavný súd poukazuje na bod 26 napádaného uznesenia najvyššieho súdu, kde sa podrobne uvádza, akým postupom došlo k zmene zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ]. Je zrejmé, že rozvrh

práce bol transparentný a vopred stanovený, a teda sťažovateľka mala možnosť vedieť presné zloženie senátu v prípade absencie niektorého z jeho pôvodných členov. Ústavný súd je toho názoru, že k zmene obsadenia senátu v danom prípade došlo v súlade s rozvrhom práce, pričom táto zmena nevykazovala znaky svojvoľného výberu či účelového spôsobu obsadenia vo veci rozhodujúceho senátu.

13. Ďalšie výhrady sťažovateľky smerujú k nesprávnemu procesnému postupu odvolacieho súdu, ako aj k nesprávnej aplikácii príslušných ustanovení, keďže svoje právne posúdenia mal vykonať ústavne nekonformným spôsobom. Ide o výklad § 3 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb., kde mal odvolací súd opomenúť aplikáciu § 2 ods. 3 zákona č. 182/1993 Z. z. v spojení s § 1 písm. a) zákona č. 116/1990 Zb. Poukazujúc na uvedenú argumentáciu, sťažovateľka podala dovolanie v zmysle § 420 písm. f) CSP, t. j. z dôvodu, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý súdny proces.

14. Ústavný súd uvádza, že ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutia o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti).

15. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľkou namietané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Nejde totiž o nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, t. j. nepodal dovolanie (vrátane situácie, ak sťažovateľ síce podá dovolanie, avšak nemá zákonom predpokladané náležitosti), by bolo porušením princípu subsidiarity, na ktorom je založené rozhodovanie o individuálnych ústavných sťažnostiach (III. ÚS 562/2017).

17. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému

súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

18. Ústavný súd konštatuje, že nezistil možnosť porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozhodnutiami, preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v celom rozsahu odmietol. Vo vzťahu ku krajskému súdu ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre jej neprípustnosť (v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie nájmu) a pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde v časti namietajúcej nezákonný súd. Vo vzťahu k najvyššiemu súdu ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2021

Robert Šorl
predseda senátu